

La degradació de la política americana

Les democràcies sanes depenen de regles no escrites.
El candidat republicà les ha trepitjades totes.

© *The Economist*

Com ha après la gent a acceptar allò que en el passat els havia semblat inacceptable? El 1927 Frederic Thrasher va publicar una “ història natural ” de les 1.313 bandes criminals de Chicago. Cadascuna vivia d’acord amb un conjunt de regles no escrites que havien arribat a tenir sentit per als membres de la banda però que continuaven repugnant a tot aquell que no en formés part. És el mateix que passa amb

Donald Trump i el seus simpatitzants. Normalitzant actituds que, abans que ell aparegués, eren públicament tabú, Donald Trump li ha fet una bona carxotada amb puny d’acer a la cultura política americana.

La gravació de com es vanava d’agafar les dones “ pel cony ”, molt abans de ser candidat, ja resultava prou desagradable. Però encara ha sigut més preocupant la insistència de molts dels seguidors de Trump a dir que es tractava d’una conducta normal. Igual que la seva amenaça, formulada en el se-

gon debat presidencial, d’enviar Hillary Clinton a la garjola si guanya ell. En una democràcia més fràgil, declaracions d’aquest tipus serien anunci d’una gran disbauxa. Sortosament, no sembla que als Estats Units els disturbis regnin el 9 de novembre. Però les raons tenen menys a veure amb el poder de l’Estat a l’hora de fer complir la lletra de la llei que amb les lleis no escrites que són el fonament de la democràcia americana. I són aquestes lleis les que Trump conculca —i que cal que els americans defensin.

LA POLÍTICA SANA NO ÉS PAS UNA GUERRA DE BANDES. IMPLICA COMPROMÍS, CEDIR EN UNS ASPECTES PER AVANÇAR EN UNS ALTRES

→ En terra hostil

Si això semblava exagerat, no cal sinó parlar esment en el que Trump ha introduït en el discurs polític aquest any: la idea del prohibir l'entrada de musulmans al país; que un jutge federal de pares mexicans era inadequat per presidir un cas en què Trump estava involucrat; que la discapacitat d'un periodista es presta per fer-ne befa; que cal vigilar la “deshonestat” senyora Clinton perquè no li furte la victòria en les eleccions. Daniel Patrick Moynihan ha escrit que, quan moltes coses dolentes s'esdevenen alhora, les societats redefeixen les desviacions cap avall, fins que la llista del que és inacceptable esdevé prou curta perquè sigui controlable. Quan els pares no tenen del tot clar si un debat presidencial és adequat perquè el vegin els seus fills, la famosa promesa de Trump d'aixecar un mur al llarg de la frontera amb Mèxic ja no sembla tan esgarriofosa.

Aquesta manera de fer política no és nova. Trump ha introduït en el corrent dominant una veta d'intolerància en el seu propi profit i un pessimisme que creu que la vida en el país més ric i poderós del món als inicis del segle XXI ja no podria anar a pitjor. Des d'aquest punt de vista, la culpable de tot no és una política concreta, sinó el sistema mateix, el qual cal, doncs, anorrear a fi de resoldre els problemes d'Amèrica.

Un personatge telereel com és Trump fa, però, que la proposició sembli menys alarmant. Introdueix una certa ambigüitat sobre la seva serietat i sobre com de seriosament se l'ha de prendre el seu públic. Cada barbaritat que diu o fa té un punt de coartada plausible (“Trump és així!”). Cada vegada que es posa de manifest que no està preparat per ser cap d'Estat, sempre hi ha seguidors que poden agafar-se a una realitat alternativa (“Crec que és un bona persona, de debò, i un gran home de negocis, i crec que s'envoltarà d'un gran equip”).

No tots els que acudeixen als seus mítings són intolerants. Però sí que poden tolerar el fet d'estar colze a colze amb

algú que crida insults masculistes o que duu la samarreta amb la llegenda “Mateu aquesta cabrona! [“Trump that bitch”] i que conclou que, si fa falta això per derrotar Hillary Clinton, aleshores endavant. Els millors entre els simpatitzants de Trump esperen que, deixant solta una bola de demolició que assoli els barris baixos i les cases de veïns de la política de Washington, la vida pública pugui refer-se –de manera que representi la gent de veritat, abans que no les elits i els grups d'interès. Quan la gent arriba a la conclusió que la política és repugnant o absurda, hi perden la fe. I això empitjora les coses.

Si Donald Trump va i guanya les eleccions, els republicans hauran de complir amb les expectatives que els ha creat: de proteccionisme, d'augment de la despesa combinat amb retallades fiscals, d'hostilitat contra els estrangers i una retirada per dècades de política exterior. Això faria dels Estats Units un país més pobre, més feble i menys segur. Mentrestant, el Partit Republicà continuaria necessitant el suport d'aquells que han animat Trump. Lluny de renovar-se, la política esdevindria fins i tot més lletja i brutal.

Si Trump perd, Clinton començarà el seu mandat amb desenes de milions de persones que pensen que hauria d'estar a la presó. Pot ser que resulti que Trump perdi tan aclaparadorament que ensori les majories d'ambdues cambres amb ell. Això permetria a la senyora Clinton almenys dos anys de coll, abans de les pròximes eleccions al Congrés, durant els quals potser podria tirar endavant una reforma de la política d'immigració, augmentar la despesa en infraestructures i canviar l'equilibri al Tribunal Suprem. Sens dubte, serien grans conseqüències, però vora el 40% de votants se sentirien com aplanats pel corró d'un govern hostil. La política podria encara polaritzar-se més.

En part perquè desconfien d'ella i en part perquè no agrada, el resultat més probable al novembre és que Clinton

sigui la pròxima presidenta però, també, que hagi d'afrontar una Cambra de Representants controlada pels republicans –i tal vegada també el Senat. Això vol dir que amb tota probabilitat s'acosten moments d'un furiós estancament ple d'odi. Hi hauria més paralització de serveis governamentals i potser i tot una temptativa d'*impeachment*. També voldria dir governar, encara més, mitjançant mesures executives i reglamentacions per sortejar el Congrés, cosa que alimentaria el sentiment ja generalitzat sobre la falta de legitimitat de Clinton.

Impopular i lligada de peus i mans a casa, Clinton seria més dèbil també a fora. Seria menys fàcil que assumís riscos com ara defensar el comerç o superar enèrgicament els reptes que per al poder estatunidenc representen Xina i Rússia. El paper dels EUA al món es veuria reduït. La frustració i la desil·lusió es multiplicarien.

La ciutat dalt d'una muntanya

Ha de ser així necessàriament? Una vegada hom comença a denigrar la política, es fa difícil parar. Tanmateix, de tant en tant, hom albira alguna llum. Quan Todd Akin va perdre un imminent escó al Senat el 2012, després d'haver intentat –desafortunadament– establir la diferència entre “violació legítima” i altres de mena no tan legítima, els candidats republicans i els seus assessors polítics en van prendre nota.

Una comprensió així cal que faci diana a gran escala. La política sana no és pas una guerra de bandes. Impliqua compromís, perquè cedir en alguns aspectes és avançar en uns altres. Es tracta d'antagonistes que estableixen un pla, perquè no fer res és el pitjor pla de tots. Es necessita tenir la perspicàcia que el teu oponent pot ser honorable i de principis, per més enèrgiques que siguin les vostres discrepàncies. La campanya d'aquestes eleccions de 2016 ha menystingut aquest tipus d'idees. I tots els americans són pitjors com a conseqüència. ●

Traducció de Francesc Sellés